

Jenna Lahti

TOIMITTAJAT VALKOKANKAALLA
Kehysanalyysi journalistin työn representaatiosta
Keisari Aarnio -televisiosarjassa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Huhtikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Jenna Lahti: Toimittajat valkokankaalla – Kehysanalyysi journalistin työn representaatiosta
Keisari Aarnio -televisiosarjassa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Viestinnän monitieteinen kandidaattiohjelma
Huhtikuu 2022

Tässä tutkielmassa tarkastellaan, miten 2000-luvun suomalainen viihdeteollisuus kehystää journalismia ja journalistin työtä. Tavoitteena on selvittää, miten journalismin roolit ja ominaisuudet näyttäytyvät sitä esittävässä viiheessä.

Painopiste on aiheen tiimoilta ollut aiemmissa tutkimuksissa kansainvälisissä elokuvissa ja tv-sarjoissa, eritoten amerikkalaisissa. Journalismin ja toimittajien representaatiot ovat vaihdelleet vuosien varrella fiktiivisissä elokuvissa ja televisiosarjoissa. Tässä tutkielmassa verrataan suomalaisesta aineistosta saatuja tuloksia amerikkalaiseen viiheeseen, jossa journalismia ja journalisteja on esitetty.

Tutkimuksen aineistona toimii tositapahtumiin perustuva 10-osainen rikosdraamasarja Keisari Aarnio. Sarja julkaistiin Ruutu+-suoratoistopalvelussa huhtikuussa 2018, ja se perustuu Helsingin Sanomien rikostoimittajien Minna Passin ja Susanna Reinbothin vuonna 2017 julkaistuun Keisari Aarnio -kirjaan.

Tutkielma on luonteeltaan laadullinen ja sen metodologisena lähtökohtana toimii kehysanalyysi. Kehysanalyysin avulla tv-sarjan tapahtumat ja siinä esiintyvät toimittajat jakautuvat havaittujen piirteiden perusteella kuuteen määräävään kehykseen: asiallisen pukeutumisen kehys, lähteiden käyttämisen kehys, monipuolisen työympäristön kehys, rohkean asenteen kehys, oman työn arvostamisen kehys ja alentavan kohtelun kehys.

Kehysanalyysi osoittaa, että journalismin tekemistä representoidaan suomalaisessa viiheessä melko realistisesti oikean toimittajan työn tapaan. Työ menee usein vapaa-ajan edelle eikä läheisille ja perheelle riitä aikaa. Alkoholi näyttelee suurta roolia, ja toimittajat palkitsevat sillä itsensä pienimmästäkin onnistumisesta hoitaen kuitenkin työnsä kunnialla. Lisäksi naistoimittajien työtä vähätellään sekä heidän ulkonäköään ja käyttäytymistään kommentoidaan halventavasti niin toimittajakollegoiden kuin poliisien taholta.

Avainsanat: representaatio, viihde, kehystäminen, journalisti, journalismi, televisiosarja

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN ONGELMANASETTELU.....	3
2.1	Aiempi viihteen tutkimus	3
2.2	Keskeiset käsitteet	5
2.2.1	Representaatio	5
2.2.2	Faktan ja fiktion suhde journalismissa	6
2.2.3	Rikostoimittajan erityispiirteet	7
2.3	Tutkimuskysymykset	7
3	AINEISTO JA METODI	8
3.1	Aineisto	8
3.2	Kehysanalyysi	8
4	TUTKIMUSTULOKSET	12
4.1	Kehykset	12
4.1.1	Asiallisen pukeutumisen kehys	12
4.1.2	Lähteiden käyttämisen kehys.....	13
4.1.3	Monipuolisen työympäristön kehys	15
4.1.4	Rohkean asenteen kehys	16
4.1.5	Oman työn arvostamisen kehys.....	17
4.1.6	Alentavan kohtelun kehys	18
5	POHDINTA.....	22
	LÄHTEET	25
	AINEISTO.....	27

1 JOHDANTO

Journalismi on ollut useiden kirjojen, elokuvien ja televisiosarjojen aiheena. Toimittajista tehtyjen elokuvien määrä ja laatu kertovat siitä, että ammatti on demokraattisessa yhteiskunnassa tärkeä (McNair 2011, 367). Viihde antaa tietoa siitä, millaisena sekä katsojat että viihteen tekijät näkevät journalismin. Usein viihteessä käsitellään oikeasti tapahtuneita asioita ja tosimaailman teemoja fiktion keinoin. Vaikka elokuvan tai sarjan tapahtumat eivät olisikaan totta, katsoja silti ammentaa niistä käsityksiä omaan elämäänsä ja oikean elämän ilmiöihin tiedostamattaan siitä huolimatta, että ymmärtäisi viihteen olevan keksittyä fiktiota.

Haluan tässä tutkimuksessa selvittää, miten 2000-luvun suomalainen viihdeteollisuus kehystää journalismia ja journalistin työtä. Tarkoituksena on tarkastella, miten journalismin roolit ja ominaisuudet näyttäytyvät sitä esittävissä viihteessä. Tutkimuksen aihe on tärkeä, koska sitä ei ole käsitelty Suomessa kovin paljoa. Painopiste on aiemmissa tutkimuksissa ollut kansainvälisisissä elokuvissa ja tv-sarjoissa, joissa esiintyy journalismia työkseen tekeviä roolihahmoja (Ehrlich 2006; Ehrlich 2004; Ghiglione & Saltzman 2005; McNair 2011; Milan 2010). On kiinnostavaa tutkia, millaisena juuri suomalainen viihde haluaa näyttää journalismin tekemisen ja toimittajien työnkuvan maassa, jossa sananvapautta arvostetaan ja journalismiin luotetaan suhteellisen paljon ainakin toistaiseksi.

Journalismin ja toimittajien representaatiot fiktiivisissä elokuvissa ovat vaihdelleet vuosikymmenten saatossa (Milan 2010, 46). Useimmiten journalismi näytetään viihteessä vain miehille soveltuvana, vaarallisena työnä, jossa sekaannutaan poliittisesti korruptoituneiden tahojen toimintaan. Toimitukset näyttävät kiireisiltä, joissa toimittajat ryntäilevät pää kolmantena jalkana etsien totuutta hinnalla millä hyvänsä. Mielikuva, jonka elokuvat ja sarjat luovat mielissämme journalistin ammatista, voi joskus olla hyvinkin virheellinen ja kärjistetty. Näihin mahdollisesti vahingollisiin representaatioihin ei voida reagoida, jos tutkimusta viihteestä ja sen sisällöstä ei tehdä.

Joidenkin aiheesta kirjoitettujen artikkeleiden perusteella kuva journalismista ja toimittajista elokuvissa on melko yksipuolinen (Ehrlich 2004, 2; Ghiglione & Saltzman 2005, 7). Toimittajat ovat raukkoja, usein jopa alkoholisteja, mutta samalla työlleen hyvin omistautuneita. Toisaalta toimittajia on esitetty sankareina, jotka paljastavat salaliittoja ja vääryyksiä. Useimmat pitävät toimittajaa outona sekoituksena sankaria ja roistoa, joka herättää ihailua ja kiintymystä, mutta samalla myös vihaa ja halveksuntaa. (Ghiglione & Saltzman 2005, 2.) Kuitenkin noin 80 prosenttia toimittajien kuvauksista viihteessä vuoteen 2008 mennessä on ollut sankarillisia ja vähemmistö ilkeitä, mikä viittaa yleisön haluun ihailua ja puolustaa journalistin ammattia (McNair 2011, 367).

Etenen tutkielmassa seuraavaksi esittelemään tarkemmin aiempaa kansainvälistä tutkimusta viihteestä, jossa on kehystetty journalismia ja journalistien työtä. Tämän jälkeen tarkennan tutkimuksen kannalta keskeisiä käsitteitä. Luvun lopuksi erittelen tutkimuskysymykset. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimusaineiston sekä kehysanalyysin, jota käytän tässä tutkielmassa tutkimusmetodina. Neljännessä luvussa analysoin aineistosta saatuja tuloksia. Päätän lopulta tutkielmani tutkimustulosten pohdintaan ja tulevaisuuden katsaukseen.

2 TUTKIMUKSEN ONGELMANASETTELU

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisena 2000-luvun suomalainen viihdeteollisuus kehystää journalismia ja journalistin työtä. Tarkastelen, miten journalismin roolit ja ominaisuudet näyttäytyvät sitä esittävässä viihteessä.

Seuraavaksi käyn läpi kansainvälistä tutkimusta viihdetuotannoista, joissa on kehystetty journalismia ja journalistien työtä. Tuon ilmi, miten toimittajia on kuvattu viihteessä muualla maailmassa, eritoten Yhdysvalloissa. Vertailen myöhemmin omaa aineistoani juuri amerikkalaisesta viihteestä tehtyyn tutkimukseen, sillä pelkästään Yhdysvalloissa elokuvia ja tv-sarjoja, joissa esiintyy toimittajia, on tehty tuhansia. Vaikka materiaalia on tarjolla runsaasti, keskityn kuitenkin tässä yhteydessä vain kouralliseen lähteitä, koska kahden eri maan viihdeteollisuuden vertailu ei ole tutkimukseni keskeisin teema. Aiemman tutkimuksen läpikäynnin jälkeen tarkennan tässä luvussa tutkimuksen kannalta keskeisiä käsitteitä ja lopuksi erittelen tutkimuskysymykset.

2.1 Aiempi viihteen tutkimus

Amerikkalaisissa elokuvissa uutishuone, mediasta riippumatta, on täynnä nopeasti puhuvia ja ulospäinsuuntautuneita ihmisiä, joiden päätehtävänä on haastatella tuntemattomia, tutkia tilanteita, saada vastauksia ja kehittää vetäviä uutisjuttuja. Koska toimittajat saavat aina tietää jostain jotain, he luovat lukemattomia kertomuksia, joilla on hyvä alku, keskikohta ja loppu. Journalismi tarjoaakin elokuvantekijälle loputtoman määrän skenaarioita ja juonenkäänteitä. (Ghiglione & Saltzman 2005, 3.)

Journalismin ja toimittajien representaatiot fiktiivisissä elokuvissa ovat vaihdelleet vuosikymmenten varrella. Esimerkiksi toisen maailmansodan aikana toimittajia kuvattiin omistautuneina patriootteina, kun Hollywood-studiot tekivät tiivistä yhteistyötä hallituksen kanssa sotaponnistelujen tehostamiseksi. Välittömällä sodan jälkeisellä aikakaudella kuvat osoittivat kasvavaa tunnollisen ammattimaisuuden korostusta journalismissa, kun lehdistöä kuvattiin paljastamassa antisemitismia ja kunnallista korruptiota. (Ehrlich 2006, 504.)

Populaarikulttuuri on esittänyt myös kuvauksia niin kutsutuista pahoista toimittajista, jotka ovat monella tapaa ristiriidassa sen kanssa, kuinka lehdistö yrittää edistää eettistä ammattimaisuutta. Huonot toimittajat ”ovat haastaneet tai jättäneet huomiotta ammatilliset, viralliset ihanteet” (emt., 505). Heistä on esiintynyt säännöllisesti kuvauksia Hollywood-elokuvissa, ja toimittajat ja lehdistöorganisaatiot ovat vuosien varrella vastustaneet niitä useaan otteeseen. Elokuvien huonot toimittajat ovat kuitenkin pitkälti tukeneet ajatusta, että lehdistöllä on kyky kertoa todellisen maailman tapahtumista tarkkailemalla, miten asiat todella tapahtuvat. Toisin sanoen he ehdottavat, että ”toimittajilla on ainutlaatuinen kyky nähdä maailma sellaisena kuin se todellisuudessa on ja ainutlaatuinen vastuu kertoa siitä todellisia ja totuudenmukaisia tarinoita”. (Emt., 514.) Vaikka ammattikunta vuosien varrella on vastustanut elokuvien kuvauksia huonoista toimittajista, ne ovat silti auttaneet vahvistamaan lehdistön toivomaa kuvaa itsestään joko näkemällä valheiden läpi ja teeskentelemällä totuutta, tai maksamalla kovan hinnan jättäen totuuden kertomatta (emt., 502).

Viihteessä naistoimittajien representaatio on ollut työelämässä ja uramenestyksessä kautta aikain samanlaista miehiin verrattuna, vaikka naistoimittajia on ollut hyvin vähän ennen 1900-luvun loppupuolta. Naiset on esitetty viihteessä omistautuneina työlleen ja heidän panostaan on arvostettu yhtä paljon miestoimittajiin nähden. Toisin kuin miehet, naiset ovat olleet kuitenkin useimmin valmiita luopumaan kaikesta, myös työstään, avioliiton ja perheen perustamisen takia. (Ghiglione & Saltzman 2005, 8.) Tämä voi johtua paljolti ajan kuvasta, sillä suurin osa toimittajia esittävistä viihteistä on tehty ennen 2000-lukua.

Elokuvia ja tv-sarjoja, joissa roolihahmoina esiintyy toimittajia, on tehty tuhansia pelkästään Yhdysvalloissa. Tähän mahtuu eittämättä mukaan myös sellaisiakin toimittajien representaatioita, jotka vastaavat hyvin paljon todellisuutta. Toimittajia on esitetty tuoreemmassa viihteessä tavallisina rivikansalaisina, joiden päämäärä on kirjoittaa totuudenmukaisia ja objektiivisiä juttuja vailla skandaalihakuisuutta tai kyseenalaisia tapoja hankkia lähteitä. Ennakko-oletukseni onkin, että 2000-luvun

suomalaisessa viihteessä toimittajien representaatio on hillitympää, eikä toimittajia esittävistä henkilöhahmoista ole tehty korostetun karikatyyrisiä tai sellaisia persoonia, jotka herättävät voimakkaita tunteita puolesta ja vastaan. Ristiriitoja luodaan enemmän muille hahmoille.

2.2 Keskeiset käsitteet

2.2.1 Representaatio

Käytän tässä tutkimuksessa apuna *representaation* käsitettä. Tutkija Susanna Paasosen (2010) mukaan representaatio on tapahtuma, jossa kuviin, objekteihin tai ihmisiin yhdistetään tietynlaisia merkityksiä, ja samalla annetaan merkityksiä ympäröivälle maailmalle. Hän jatkaa:

”Usein esitetyn määritelmän mukaan representaatio on samalla sekä esittävä, edustava että tuottava. Tällä tarkoitetaan sitä, että samalla kun representaatio – esimerkiksi valokuva – esittää jotakin (...), se myös edustaa laajempaa kokonaisuutta tai kategorialla.” (Emt., 40.)

Knuuttila ja Lehtinen (2010) toteavat, että ”erilaiset merkit, mallit, äänet, kuvat, mielteet ja signaalit representoivat eli esittävät jotakin itsensä ulkopuolista” (emt., 8). Esimerkiksi valokuva tai maalaus koirasta ei ole koira, vaan representaatio koirasta. Representaation käsite liittyy myös läsnäolon ja poissaolon problematiikkaan, jossa jokin poissa oleva korvautuu jollakin uudella läsnäolon muodolla. Tämä selittyy sillä, että ”varsinaisen kohteen lisäksi on olemassa tietoisuudessa koettu tai ulkoisin representaatioin ilmaistu kohde, joka esittää varsinaista kohdetta”. (Emt., 11.) Lisäksi representaatiot eivät ole vain henkilökohtaisia yksittäisiä kokemuksia, vaan ne liittyvät aina yhteiseen, jaettuun kulttuuriin (Mäkikoskela 2008, 15–16). Se, miten tulkitsemme esimerkiksi elokuvaa, joka representoi toimittajien työtä, voi siis poiketa hyvinkin paljon riippuen siitä, mihin kulttuuriin kuulumme.

Viihde representoi eli esittää journalismia haluamallaan tavalla, matkimalla mahdollisimman tarkasti todellisuutta, tai vaihtoehtoisesti luomalla täysin omanlaisensa kuvan toimittajien työstä. Television ja elokuvien kaltaiset mediat eivät vain näytä tai välitä erilaisia mielikuvia, vaan ne myös rakentavat niitä muun muassa

kameratyön, rajausten ja editoinnin avulla (Paasonen 2010, 41). Käytän representaation käsitettä analysoidessani, miten tutkimuksen aineisto esittää journalismia ja journalistin työtä. Käsitteen avulla on mahdollista pohtia, millä tavoin media esittää ja tuottaa todellisuutta, kenen näkökulmasta ja millaisin välinein (Seppänen 2005, 77). Elokuvat ja sarjat tuovat katsojat lähemmäs tapahtumia, jotka eivät ole suoraan läsnä heidän elämässään ainakaan kyseisellä hetkellä. Representaatiossa ulkoisen maailman esineet, omat sisäiset mielikuvamme ja erilaiset merkkijärjestelmät kohtaavat toisensa. (Emt., 85.)

2.2.2 Faktan ja fiktion suhde journalismissa

Tämä tutkimus käsittelee journalismin representaatiota viihteessä. Journalismi nähdään tässä yhteydessä todellisuuden jäsentäjänä, tapana välittää tietoa objektiivisesti, yhteiskunnallisena ja yhteisöllisenä julkisuuden tilana sekä todellisuuden kuvaajana ja tulkitsijana (Luostarinen 2002, 22). Kyse on ”ajankohtaisten, tosiasiapohjaisten ja yhteisöllisesti merkityksellisten asioiden välittämisestä tietyssä julkisuudessa” (emt., 28). Toimittajat pyrkivät neutraaliin uutisointiin tiedostaen samalla, etteivät he voi saavuttaa täydellistä objektiivisuutta, vaikka faktat tarkistetaankin. Toimittajan oma subjektiivinen näkemys esiintyy tehdyssä jutussa väistämättä, mutta se ei saa olla hallitseva. Journalismissa on myös ajateltava lukijoita, vaikka ensisijainen tehtävä ei olekaan miellyttää heitä.

Samaan tapaan viestinnän professori Risto Kuneliuksen (2000) mukaan journalismin tehtäviin kuuluu tiedonvälitys, tarinoiden kertominen, julkisen keskustelun ylläpitäminen ja toimia kansalaisten julkisen toiminnan resurssina (emt., 4). Näiden neljän niin sanotun funktion lisäksi journalismi tavoittelee epäilemättä muun muassa ”taloudellisia voittoja, rakentaa stereotyyppioita erilaisten valtasuhteiden palvelukseen, valistaa, vieraannuttaa ja viihdyttää yleisöään” (emt., 5). Journalismi kattaa kaikki yhteiskunnan osa-alueet politiikasta muotiin, liiketoiminnasta jokapäiväiseen elämään, ja muokkaa niitä. ”Se vaikuttaa, artikuloi ja tuottaa kulttuuriamme”. (Wahl-Jorgensen & Hanitzsch 2020, 38.)

2.2.3 Rikostoimittajan erityispiirteet

Tutkimuksen tarkastelun kohteena on lisäksi toimittajien ja heidän työnsä representaatio. Toimittajaksi nähdään tässä yhteydessä sellainen henkilö, joka työskentelee sanoma-, aikakaus- tai muun lehden toimituksessa, tai muun median, kuten television tai radion palveluksessa. Toimittajat ideoivat ja kirjoittavat erilaisia juttuja. Toimittajien työhön kuuluu myös tiedonhankinta ja haastattelut. Isommissa toimituksissa toimittajat erikoistuvat eri alueisiin, kuten politiikkaan, talouteen, kulttuuriin tai urheiluun. Toimittajat kirjoittavat muun muassa uutisia sekä pidempiä reportaaseja ja artikkeleita. (Ammattitieto 2017.)

Tutkimukseni aineistossa esiintyy erityisesti rikostoimittajia sarjan päähenkilöinä. Rikosjournalismissa uutisoidaan erilaisista rikoksista, seurataan oikeuskäsittelyitä ja vierailaan rikospaikoilla. Tiedonhankinta poikkeaa muusta journalismista siten, että tietoa hankitaan usein aiheista, joita asianosaiset eivät halua julkisuuteen. Tällöin journalistin ohjeiden mukainen lähdesuoja on tärkeä. Lisäksi rikosjournalismissa käytetään samoja keinoja, kuin tutkivassa journalismissa. Tietoa voi saada muun muassa viranomaisilta, silminnäkijöiltä, asiakirjoista ja julkisista rekistereistä sekä henkilölähteistä. Monilla rikostoimittajilla on myös sisäpiirilähteitä, jotka helpottavat tiedonsaantia. (Eklund 2017.)

2.3 Tutkimuskysymykset

Koska suomalaista tutkimusta ei etenkään uusimmasta viihteestä ole, päätutkimuskysymykseni tässä tutkielmassa on, miten Keisari Aarnio -televisiosarja kehystää journalismia ja journalistin työtä. Tarkennan tutkimuskysymystä etsimällä aineistosta vastauksia siihen, millaista journalistin työ käytännössä on ja millaisina journalistit esitetään kyseisessä tv-sarjassa.

3 AINEISTO JA METODI

Tässä luvussa esittelen ensin tutkimukseni aineiston. Sen jälkeen kerron kehysanalyysistä, jota käytän tutkimusmetodinä ja apuna aineistoa analysoidessa.

3.1 Aineisto

Haluan tässä tutkimuksessa tarkastella 2000-luvun suomalaista viihdettä ja sitä, miten se esittää journalismia ja journalistin työnkuvaa. Käytän aineistona Ruutu+-suoratoistopalvelusta löytyvää suomalaista tositapahtumiin perustuvaa 10-osaista Keisari Aarnio -televisiosarjaa. Rikosdraamasarja julkaistiin huhtikuussa 2018, ja se perustuu Helsingin Sanomien rikostoimittajien Minna Passin ja Susanna Reinbothin kirjoittamaan Keisari Aarnio -kirjaan, joka kertoo vakavista huumerikoksista tuomitusta huume poliisin entisestä päälliköstä Jari Aarniosta. Televisiosarjassa käydään läpi, kuinka Aarnio siirtyi poliisista huumausainerikolliseksi, ja miten hän onnistui manipuloidaan esimiehiään, poliisikollegojaan, rikollisia sekä toimittajia. (Lehmusvesi 2017.) Lisäksi sarjassa näytetään toimittajien työtä, sitä prosessia, jota he käyvät läpi kirjoittaessaan juttuja Aarniosta.

Valitsin Keisari Aarnio -televisiosarjan tarkastelun kohteeksi, sillä se on melko tuore ja representoi nimenomaan tämän päivän toimittajien työtä. Naistoimittajat eli hahmot, jotka esittävät Passia ja Reinbothia, ovat päärooleissa, sillä tv-sarjassa kehystetään oikeita Helsingin Sanomien rikostoimittajia. Sarja perustuu tositapahtumiin, mutta joitain tapahtumia ja nimiä on kuitenkin muokattu tai muutettu sarjan kerronnallisista syistä sekä henkilöiden suojelemiseksi.

3.2 Kehysanalyysi

Käytän tässä tutkimuksessa metodina *kehysanalyysia*. Kehysanalyysin lähtökohta on ollut sosiologiassa ja vuorovaikutuksen tutkimuksessa, mutta myöhemmin sitä on sovellettu runsaasti myös esimerkiksi journalismin tutkimukseen. Kehys-käsitteen luoja sosiologi Erving Goffman määrittelee kehystämisen asioiden käsittämiseksi. Johonkin tilanteeseen tullessaan ihmiset pyrkivät erilaisten vihjeiden perusteella määrittelemään

näkemäänsä ja kokemaansa, eli toisin sanoen ymmärtämään, mitä on meneillään (Goffman 1986, 8). Tilanteen saama määritelmä eli kehys saattaa kuitenkin muuttua hetkessä jonkin yksityiskohdan muuttuessa tai lisäinformaation paljastuessa, sillä useat kehykset luonnollisesti vaikuttavat toisiinsa. Vaikka kehys määrittäisi jotain tiettyä tilannetta, toiset kehystykset suuntaavat tilanteesta tehtyjä tulkintoja lisäen määritykseen aina uuden edellisiä muokkaavan tulkintakerroksen. (Emt., 25.)

Viestinnän tutkija Erkki Karvosen mukaan kehys sisältää tietyn ennakkokäsityksen siitä, miten todellisuus on rakentunut ja mikä siinä on merkittävää. Tämä ennakkokäsitys ohjaa korostamaan joitakin puolia ja jättämään toisia huomioimatta. (Karvonen 2000, 82.) Ilmiön tai asian jokaista puolta ei voida yhtä aikaa tuoda esiin, vaan aina valitaan, mitä asiaa korostetaan ja mitä jätetään mahdollisesti pimentoon tiedostaen tai tiedostamatta. Todellisuuden tapahtumissa on tarjolla runsas valikoima seikkoja, joita väistämättäkin korostetaan ja taas toisia, jotka jätetään kontekstin ulkopuolelle.

Sovellan tässä tutkimuksessa erityisesti viestinnän, journalismin ja politiikan tutkija Robert Entmanin ajatuksia kehysanalyysistä. Entman (1993) tiivistää kehystämisen seuraavasti:

”Kehystäminen on joidenkin puolien valitsemista havaitusta todellisuudesta ja niiden tekemistä muita näkyvämmäksi viestivässä tekstissä siten, että suositaan ja edistetään tiettyä ongelmanmäärittelyä, kausaalista tulkintaa, moraalista arviota ja/tai toimintasuositusta kuvatulle kohteelle.” (Emt., 52.)

Kehyksiä löytyy Entmanin mukaan vuorovaikutusprosessissa ainakin neljästä kohdasta. Tämän tutkimuksen puitteissa televisiosarjan tekijät kehystävät aiheen tietoisesti tai tiedostamatta omien uskomustensa ja vakiintuneiden kehysten kautta. Kehykset muodostuvat muun muassa toiston, avainsanojen ja hokemien sekä stereotyyppien kautta. Sarjan katsoja puolestaan tulkitsee näkemäänsä omien kehystensä läpi. Neljäntenä kehysten paikkana toimii kulttuuri, jossa on useita vakiintuneita kehyksiä, jotka vaikuttavat katsojan tulkintaan sarjasta. (Emt., 52.) Tämä Entmanin neliportainen näkemys kehystämisestä on olennainen tutkimukseni kannalta, sillä pyrin tuomaan

esiin kehystämisen vaikutusta siihen, millaisen kuvan aineiston televisiosarja luo katsojalle toimittajista ja heidän työstään.

Kehystämistä tapahtuu kaikkialla. Esimerkiksi mediankäyttäjät kehystävät median kautta vastaanotettua tietoa. Tämän takia median tekijöillä on suuri vastuu siitä, miten he kehystävät maailmaa tuotoksissaan. Keisari Aarnio -televisiosarjan tekijöillä on valta vaikuttaa katsojiin ja siihen, minkälaisena he näkevät toimittajien ammattikuvan. Viihde ylläpitää usein vanhahtavia uskomuksia, joita voi olla vaikea rikkoa. Myös skeemat ja niihin läheisesti liittyvät käsitteet, kuten kategoriat, käsikirjoitukset ja stereotyyppiä merkitsevät mieleen tallennettuja ideoiden ryhmiä, jotka ohjaavat yksilöiden tiedonkäsittelyä (emt., 53) ja vaikuttavat siihen, mitä yksilöt uskovat ja sisäistävät näkemästään, kuulemastaan tai lukemastaan. ”Kehystys toimii muovatakseen ja muuttaakseen yleisön jäsenten tulkintoja ja mieltymyksiä pohjustuksen avulla” (Entman 2007, 164).

Kehysanalyysi on keino, jolla pyrin tutkimuksessani tuomaan ennen kaikkea esiin Keisari Aarnio -televisiosarjan tekijöiden valintaprosesseja ja näiden prosessien vaikutuksia siihen, minkälaisena katsoja näkee journalismin ja journalistin työn harjoittamisen. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia kehyksiä aineistona oleva televisiosarja käyttää esittäessään toimittajia ja heidän työtään. Tutkin, mitä kehyksiä sarja tarjoaa, mitä painotetaan ja mitä ehkä jätetään pois.

Kehysanalyysin tarkoitus on tavoittaa yhteiskunnassa vaikuttavat perustavat kehystykset, joiden varassa tapahtumia ja tilanteita voidaan ymmärtää, sekä analysoida kehystysten haavoittuvuutta. Kehysanalyysiin liittyy aina tietynlainen tulkinnanvaraisuus laadullisena menetelmänä, eikä kehysten erittelyssä voida saavuttaa yksimielisyyttä. En siis väitä tämän tutkimuksen kehysten olevan absoluuttisia totuuksia, vaan omia tulkintojani aineistosta. Haastatteleminen viihteen tekijöitä voidaan vain spekuloida perusteluja siihen, miten journalismia halutaan esittää, ja ilman viihteen kuluttajien kommentteja voidaan vain arvailla, kuinka nämä kuvaukset ovat vaikuttaneet katsojien mediaan suhtautumiseen. Kehysanalyysin avulla

voidaan kuitenkin tallentaa ja analysoida havaintoja, jotka antavat yleiskuvan siitä, kuinka mediaa esitetään. (Milan 2010, 46.)

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä tutkimuksessa en aio kehyksiä tarkastellessa ottaa huomioon toimittajina esiintyvien roolihahmojen sukupuolta, ikää tai ajallista esiintymistä jaksoissa muihin roolihenkilöihin verrattuna. Hahmot perustuvat oikeisiin Helsingin Sanomien rikostoimittajiin Minna Passiin ja Susanna Reinbothiin, joten päärooleihin on tietoisesti valittu näyttelijöiksi naisia siksi, että oikeidenkin tapahtumien toimittajat ovat naisia. Ikä olisi myös ongelmallinen kehys, sillä näyttelijät on valittu sen mukaan, että he muistuttaisivat mahdollisimman paljon tarinaan perustuvia oikeita toimittajia oletetun sukupuolen lisäksi myös iältään.

Sitä, kuinka kauan toimittajia näytetään ajallisesti kussakin jaksossa, olisi ongelmallista tarkastella, sillä Passi ja Reinboth ovat tv-sarjan päähahmoja, ja siksi esiintyvät jaksoissa luonnollisesti paljon ja yleensä muita hahmoja enemmän. Kaksikko esiintyy joko yhdessä tai erikseen lähes jokaisessa kohtauksessa kaikissa sarjan kymmenessä jaksossa. Ainoat yksittäiset kohtaukset, joissa kumpaakaan ei näytetä, ovat poliisien keskinäisiä keskusteluja. Ensimmäistä jaksoa lukuun ottamatta toimittajien ja poliisien työskentelyä kuvataan melko tasaisesti, eli toimittajat saavat noin puolet tilasta. Passi ja Reinboth kuljettavat kuitenkin sarjan juonta eniten eteenpäin.

Aineistosta löytyi kuusi erilaista kehystä: asiallisen pukeutumisen kehys, lähteiden käyttämisen kehys, monipuolisen työympäristön kehys, rohkean asenteen kehys, oman työn arvostamisen kehys ja alentavan kohtelun kehys. Käyn nämä kaikki seuraavaksi tarkemmin läpi esimerkkejä käyttäen.

4.1 Kehykset

4.1.1 Asiallisen pukeutumisen kehys

Tämä kehys kattaa toimittajien vaatetuksen ja muun ulkoisen habituksen. Toimittajan ammatti ei vaadi tietynlaista pukeutumista, joten ulkoisesti sarjan henkilöitä ei pysty helposti tunnistamaan toimittajiksi. Muun muassa poliisin tiedotustilaisuuksissa ja käräjäoikeudessa kenelläkään toimittajalla ei roiku kaulassa kylttiä tai muuta

vastaavaa, jossa lukisi, mitä mediaa hän edustaa. Ainut tuntomerkki on Helsingin Sanomien logo mikrofonissa, jota Reinboth pitää kädessään vain yhdessä haastattelussa poliisin tiedotustilaisuuden jälkeen.

Kaikilla miestoimittajilla on päällään puku tai vähintään kauluspaita. Useilla on suorat housut ja muutamalla farkut. Habitus on kaikilla siisti ja asiallinen eikä mitenkään huomiota herättävä. Naistoimittajilla on myös hyvin tavalliset, väreiltään hillityt vaatteet, jotka eivät herätä huomiota. Useilla toimittajilla on silmälasit. Päähenkilöt Passi ja Reinboth ovat keski-ikäisiä, feminiinisiä naisia. Molemmat pukeutuvat usein jakkupukuun ja välillä kauluspaitoihin. Reinboth on hieman Passia siistimpi ja huolitellumpi ulkoiselta olemukseltaan. Reinbothilla on päivittäin yllään jokin punaisenvärinen vaate ja kirkkaanpunaista huulipunaa. Passi välittää Reinbothia vähemmän ulkonäöstään, sillä unohtaa esimerkiksi harjata välillä hiuksensa, mikä alleviivataan jaksoissa. Passi saapuu myös välillä töihin samoissa vaatteissa kuin edellisenä päivänä, sillä ei ole kotona jaksanut vaihtaa niitä toisin kuin muut. Yhtenä aamuna hän on peilin edessä huulipuna kädessään, mutta päättääkin jättää laittamatta sitä. Juhliin ja illanistujaisiin Passi ja Reinboth pukeutuvat samalla tavalla kuin töihin eli asiallisiin jakkupukuihin, eivätkä esimerkiksi juhلامekkoihin.

4.1.2 Lähteiden käyttämisen kehys

Tässä kehyksessä tarkastelen, millaisia työtehtäviä ja työtapoja toimittajilla on. Toimittajat kirjoittavat toimituksessa puheluiden aikana kynällä pieniin lehtiöihin muistiinpanoja, mutta useissa oikeudenkäynneissä he kirjoittavat ylös kannettavilla tietokoneilleen kaiken minkä ehtivät. Työn ohessa kaikki juovat paljon kahvia. Kun kuvaaja ja toimittaja ovat yhdessä juttukeikalla, vain kuvaaja ajaa autoa. Mukana on iso kuvauskalusto eikä matkaan lähdetä kertaakaan vain yhdellä kameralla. Yleensä toimittajat soittavat tietolähteilleen ja käyvät poliisiasemalla kysymässä kommentteja silloin kun soitot eivät tuota tulosta. Poliisien tiedotustilaisuuksissa toimittajat kyselevät paljon kysymyksiä hieman röyhkeästikin, mutta asialliseen sävyyn. He tietävät selvästi, mitä kannattaa kysyä ja mitä ei, jotta saavat parhaimmat vastaukset.

Kun Reinboth ja Passi alkavat tutkia yhdessä Aarnion tapausta tarkemmin, he keräävät yhteen toistensa aikaisempia lähteitä poliisista ja alamaailmasta. Näitä lähteitä he kokoavat liitutaululle aikajanaksi muistilappujen muodossa. Passi ja Reinboth kirjoittavat yhdessä kymmeniä juttuja Aarniosta. Vastaava päätoimittaja kysyee molemmilta yksityiskohtia, jotta saisi luotua kokonaiskuvan ja päätettyä, mitä kannattaa nostaa aina kunkin tulevan jutun kärkeen.

Muutkin toimittajat Helsingin Sanomista käyvät poliisien tiedotustilaisuuksissa ja käräjäoikeudessa liittyen Aarnion tapaukseen, vaikka Passi ja Reinboth ovat loppupeleissä ainoita, jotka kirjoittavat Aarniosta. Tätä ei jaksoissa perustella. Aarnion ensimmäisessä istunnossa medialla on minuutti aikaa ottaa kuvia, kunnes ovet suljetaan, sillä istunto käydään suljetuin ovin. Kuvaajat ryntäävät heti pöydän eteen, jonka ääressä Aarnio istuu, ja ottavat paljon kuvia. Toimittajat ovat myös mukana, mutta vain seisovat taka-alalla eivätkä tee mitään. Kun istunto alkaa, toimittajat ja kuvaajat odottavat käytävällä sen päättymistä, jotta voisivat heti ryynnätä kysymään kysymyksiä istunnossa keskustelluista asioista.

Kun seuraavaa valmista juttua tarkistetaan, onko se julkaisukelpoinen, pohditaan samalla, voidaanko rikollispomon ja siskon nimiä mainita.

Vastaava päätoimittaja: "Vastaavana päätoimittajana mun on pakko kysyä, pystyttekö te elämään sen turvariskin kanssa, joka tästä jutusta aiheutuu? Nyt on viimeinen hetki perua. Sen jälkeen juttua ei saa enää pois." (Keisari Aarnio, kausi 1, jakso 3)

Passi ja Reinboth suostuvat tähän ja sen jälkeen heidän tulee noudattaa erityisiä turvallisuusjärjestelyjä. He eivät saa mennä mihinkään yksin, heidän täytyy liikkua taksilla ja vaihdella kulkureittiä sekä yöpyä hotellissa noin viikon jutun julkaisun jälkeen.

Passi saa kerran yhdeltä lukijalta hämmentyneen palautteen Aarniosta kirjoitetusta uudesta jutusta. Passi ehdottaa, jos he tekisivät Reinbothin kanssa jutun, jossa olisi aikajanalla kaikki jutun pääpiirteet. Reinboth suostuu. Reinboth ja Passi pohtivat, miten hahmottaa kokonaiskuva niin, että lukijat ymmärtävät, mistä he kirjoittavat. He haluavat, että lukija ymmärtäisi kaiken Aarnion isosta ja sekavasta kuviosta.

Helsingin Sanomien toinen toimittaja haastattelee ja kuvaa Passia oikeudessa, koska Passi on tutkinut asiaa niin kauan ja on siksi eniten tilanteen tasalla. Haastattelun jälkeen Passi huokaisee helpotuksesta ja rentoutuu. Hän ei ole selvästi tottunut olemaan itse haastateltavana. Samaan aikaan kun Aarnio pääsee kahden vuoden tutkintavankeudesta pois, toimittajat kuhisevat heti hänen ympärillään. Ylen toimittaja kysyy, mihin ravintolaan Aarnio haluaa mennä, kun on syönyt vankilaruokaa viimeiset kaksi vuotta. Ylen toimittaja suhtautuu selvästi lempeämielisesti Aarnioon verrattuna Passin ja Reinbothin suhtautumiseen. Helsingin Sanomat kirjoittaa sarjassa Aarniosta ja hänen rikoksistaan kaikista kriittisimmin.

4.1.3 Monipuolisen työympäristön kehys

Tämä kehys kuvaa toimittajien työympäristöä. Televisiosarjassa kuvataan Helsingin Sanomien toimitusta, jossa jokaisella on oma työpiste. Kyseessä on perinteinen toimistotila, ja jokaisella työpisteellä on pöytätietokone. Pöydillä lojuu isot kasat papereita, vihkoja ja kansioita. Toimistossa ei pidetä päällä kuin muutamaa kattovaloa, minkä takia pieniä pöytälamppuja käytetään valaisemaan työpisteitä. Valinta on epäkäytännöllinen, mutta valoilla luodaan jännittynyt tunnelma, kun pöydän ääressä käydään juonen kannalta oleellisia keskusteluja ja saadaan enemmän johtolankoja Aarnion hämärästä taustasta.

Koska sarjassa representoidaan erityisesti rikostoimittajien työtä, poliisiasema ja Helsingin oikeustalo ovat osa toimittajien tavallista työympäristöä. Näiden lisäksi Reinboth ja Passi päätyvät mitä ihmeellisimpiin paikkoihin poliisien ja alamaailman ihmisten kanssa, jotka vuotavat heille nimettömästi tietoa Aarniosta. Yhdessä jaksossa Reinboth menee esimerkiksi uimahalliin jututtamaan lähdeään. Usein Passi ja Reinboth tapaavat lähteitään puistossa tai muulla julkisella paikalla, jossa ei ole tapahtumahetkellä paljoa ihmisiä. Reinboth menee lisäksi useamman kerran yhden tietolähteen kotiin keskustelemaan Aarniosta.

4.1.4 Rohkean asenteen kehys

Käyttäytymiseltään Reinboth ja Passi ovat molemmat asiallisia ja ystävällisiä, vaikkakin innokkaita juttujensa kanssa. He eivät ole töykeitä toimittajia, vaan pikemminkin aktiivisia. He soittavat rohkeasti ihmisille, jotka ovat sekaantuneet Aarnion huumevideoihin ja kysyvät lisätietoja. Passi yrittää useasti soittaa poliiseille, mutta kukaan ei vastaa eikä hänen anneta jättää soittopyyntöä. Passi on lujatahtoinen eikä luovuta. Hän on tehnyt tutkintaa poliisista muutaman vuoden ajan lomien ja viikonloppujen ajan muun työn ohessa, eikä muulle elämälle näytä jäävän aikaa.

Kotona Passista ilmenee pehmeämpi puoli, kun hän asuu yhdessä avomiehensä kanssa. Passi kuitenkin valittaa töissä useasti Reinbothille, ettei nauti yhdessä asumisesta yhtä paljon kuin miehensä. Passi menee useana iltana myöhään kotiin, vaikka oli suunnitellut treffi-illan miehensä kanssa. Mies ehtii nukahtaa sohvalle odottaessaan Passia, jonka seurauksena Passi lähtee nyrkkeilemään. Hän vaikuttaa päivisin toimistossa tyneltä, mutta selvästi purkaa sisäistä raivoaan ja turhautumistaan hakkaamalla nyrkkeilyssä. Nyrkkeily on myös Reinbothille tapa saada ajatuksia töistä muualle.

Kun Reinboth saa Aarnion tapauksen tutkimisesta ensimmäisen uhkailukirjeen työpaikalleen, hämmästyttää hän sen verran, ettei varmaankaan ole saanut vastaavanlaista aiemmin. Reinboth ja Passi vievät postikortin seuraavana päivänä näyttille Helsingin Sanomien vastaavalle päätoimittajalle. Kolmistaan he toteavat, että uhkailu tarkoittaa vain sitä, että he ovat poliisin tapauksissa oikeilla jäljillä. Vastaava päätoimittaja kehottaa painamaan kaasua. Tämän jälkeen Reinboth pyytää Passia baariin, mutta Passi haluaa kotiin avomiehensä luo ja nukkumaan. Passi ehdottaa, että Reinboth pyytäisi mukaan jotakuta muuta, mutta selviää, ettei Reinbothilla ole ketään muita ystäviä. Hän viettää aikaa ainoastaan äitinsä ja siskonsa kanssa.

Aarniosta kirjoitettujen juttujen takia Passi ja Reinboth joutuvat hetken aikaa noudattamaan erityisiä turvallisuusjärjestelyjä, ja menevät niiden takia asumaan viikoksi hotelliin. Passi ja Reinboth juovat viiniä hotellihuoneessa ja edistävät jälleen

uutta juttua, eivätkä näytä olevan vapaa-ajalla koskaan. Passi lähtee hotelliviikon jälkeen kuitenkin talvilomalle miehensä kanssa, mutta Reinboth ei halua pitää lomaa kun ”juttu on kuumimmillaan”.

Alkoholi on toistuva teema lähes jokaisessa jaksossa. Toimittajat menevät useasti yhdessä baariin työpäivän päätteeksi. Heillä on tapana juhlistaa alkoholilla sitä, että asiat menevät töissä oikeaan suuntaan. Baarissa ei kuitenkaan viihdytä ikinä liian kauaa, sillä kaikilla on seuraavana päivänä töitä.

4.1.5 Oman työn arvostamisen kehys

Tämä kehys representoi toimittajien suhtautumista omaan työhönsä. Kun Reinboth siirretään sarjan alussa Neloselta Helsingin Sanomien toimitukseen työstämään Passin kanssa yhdessä Aarnion tapausta, hän asettaa kehystetyn Vuoden journalisti -palkinnon näkyvästi pöydälleen. Myöhemmin Passi kysyy Reinbothilta, miltä tuntuu saada tunnustusta työstään viitaten tähän palkintoon. Reinboth kommentoi, että ”kivaltahan se tuntuu, aina on kiva, kun saa tunnustusta ja arvostetaan”. Toimittajat kokevat tärkeäksi, että joku arvostaa heidän työtään. He iloitsevat suuresti, kun voittavat yhdessä Tutkivan journalismin yhdistyksen Lumilapio-palkinnon, joka on toimittajapiireissä hyvin arvostettu. Passi ja Reinboth ovat aina innoissaan myös silloin, kun seuraava juttu julkaistaan, ja hehkuttavat, kuinka heidän kirjoittama juttu oli verkossa päivän luetuin. He oikeasti välittävät, että jutut saavat arvoa ja että lukijoita kiinnostaa. Se on toimittajille iso asia, kun oma juttu menestyy, vaikkei tavallinen lehden lukija katsoisikaan, kuka jutun on kirjoittanut.

Välillä työn varjopuolet näyttäytyvät. Reinboth valittaa väsymystään lähteelle, jonka kanssa hän on ystäväystynyt Aarnion tutkinnan aikana.

Reinboth: ”Täs nyt on ollu kaikennäköstä, joo, kaikenlaista juoruilua ja panettelua. Välillä tekis mieli haistattaa paskat koko duunille.” (Keisari Aarnio, kausi 1, jakso 4)

Kommentti kertoo vahvasta turhautumisesta, mutta kokonaiskuvaa ajatellen se ei ole koko totuus siitä, millaisena Passi tai Reinboth kokevat työnsä. Vaikka heidän työnsä

on rankkaa, kumpikin suhtautuu siihen intohimolla ja ahkeruudella. Passi ja Reinboth ovat molemmat omistautuneita työlleen.

Myös Reinbothin äiti oli aikoinaan toimittaja. Reinboth toteaa Passille, että intohimo ammattiin on periytynyt hänelle. Molemmat pohtivat, miksi ovat alun perin hakeutuneet toimittajiksi.

Reinboth: ”Pakkomielle kaivella asioita, joista muut haluaa vaieta.”

Passi: ”Saan selville, mitä oikeasti on tapahtunut.” (Keisari Aarnio, kausi 1, jaks 3)

4.1.6 Alentavan kohtelun kehys

Televisiosarjassa kehystetään sekä sitä, miten muut roolihahmot suhtautuvat toimittajiin ja heidän ammattiinsa, että sitä, miten toimittajat suhtautuvat omiin kollegoihinsa ja heidän työtapoihinsa alan sisällä. Sarjassa esitetään, kuinka eriävät mielipiteet medioilla on Jari Aarnion syyllisyydestä. Pohjolan Sanomat julkaisee kolumnin ja kommentoi siinä Passin työtä toimittajana ilkeään sävyyn. Passi ottaa tekstin itseensä, mutta Reinboth kehottaa myöhemmin, ettei anna tämän vaikuttaa Passiin. Iltalehden toimittaja puolestaan levittää juorua, jonka mukaan Reinbothilla olisi suhde Aarnion tutkinnan käynnistäneen apulaisvaltakunnansyyttäjän kanssa. Reinboth järkyttyy tästä.

Muut toimittajakollegat Helsingin Sanomissa suhtautuvat Aarnion tutkinnan alkuvaiheessa epäilevästi Passin uskomuksiin siitä, että Aarnio salaisi jotain, mutta Reinboth kannustaa Passia ja pitää hänen puoliaan. Sarjan alussa vastaava päätoimittaja ei kuuntele Passia, joka yrittää kertoa uudesta juttuideasta. Päätoimittaja ei pidä katsekontaktia, vaan vilkuilee jatkuvasti puhelimeensa. Passi on tästä käytöksestä tuhtunut eikä pidä siitä, ettei häntä oteta tosissaan. Hän haluaisi tehdä isoja juttuja ja tutkivaa journalismia Aarniosta, johon hänelle ei anneta ylemmältä taholta lupaa. Heti kun päätoimittaja vihdoinkin antaa huomionsa Passille, yrittää Passi nopeasti vakuuttaa päätoimittajan siitä, että huumekaupasta pitäisi tehdä juttu. Päätoimittajan käyttäytyminen kertoo kuitenkin enemmän hänen omasta henkilökohtaisesta suhtautumisestaan alaisiinsa, sillä hänen saatuaan potkut tilalle

tulee uusi vastaava päätoimittaja, joka näyttää olevan aidosti kiinnostunut tarjotuista juttuideoita.

Samaan aikaan Nelosen toimituksessa, ennen kuin se on yhdistetty Helsingin Sanomiin, Reinbothille annetaan vastuuta tehdä jokin iso pääuutinen, ja hänelle näytetään selvästi kunnioitusta. Reinboth kuitenkin tuohtuu tästä, sillä kokee vastuun liian isoksi.

Sarjan aikana miestoimittajakollegat kommentoivat useasti Passille sekä Reinbothille jotain, mikä liittyy heidän ulkonäkönsä tai sukupuoleen. Kaikki heitot ovat miesten mukaan vitsejä, ja toimittajat suhtautuvat Passiin ja Reinbothiin muuten lempeästi ja kunnioittavasti. Kommentit kertovat joka tapauksessa sarjan naiskuvasta. Kun Reinboth tulee kerran väsyneenä oikeustalolle, mieskollega toteaa hänen näyttävän kymmenen vuotta vanhemmalta kuin viime viikolla.

Toinen miestoimittaja uskoo, että Reinbothilla on suhde jonkun keskusrikospoliisissa työskentelevän kanssa, jotta saisi sitä kautta juttunsa Aarniosta. Reinboth esittää, että ottaa tämän heiton hauskana vitsinä, mutta tilanteesta pois päästyään näyttää pettyneen tähän uskomukseen.

Sarjassa esiintyy toimittajien lisäksi monia poliiseja, ja heidän suhtautumistaan toimittajiin kehystetään eri tavoin. Ensimmäisessä jaksossa yksi poliiseista lähestyy Passia huumeyksikön juhlissa, johon Passi on mennyt sillä ajatuksella, että löytäisi sieltä hyvän jututettavan. ”Tätähän meille just tarvittiinkin, naiskauneutta”, poliisi toteaa ja ottaa Passin olkapäästä kiinni. Lisäksi apulaisvankilanjohtaja flirttailee Passille, joka on kyseisellä hetkellä ainut nainen juhlissa. Jari Aarnio suhtautuu juhlissa Passiin hyvin tympeästi eikä halua, että Helsingin Sanomiin kirjoitetaan juttua yhtään mistään.

Juhlien jälkeen poliisista ei liikene ketään, kuka haluaisi keskustella Passin kanssa. Kukaan ei halua, että juttuja tehdään. ”Toimittahan on yleensä uteliasta sakkia”, yksi poliisi kommentoi. Toinen poliisi kyseenalaistaa, miksi Passi ja Reinboth ovat tehneet asiasta niin ison, ja haluavat vain pilata poliisin maineen. Tästä Passi ei pidä. Hän vastaa poliisille asiallisesti, mutta raivoaa tuntemuksiaan Reinbothille myöhemmin

toimituksessa. Ammattinsa takia Passiin suhtaudutaan selkeästi varoen, ja yritetään olla tekemisissä hänen kanssaan mahdollisimman vähän, ettei Passi vain keksi mitään jutunaihetta. Yksi huumeupoliiseista kommentoi Reinbothille Aarniosta kirjoitettuja juttuja vähättelevään sävyyn.

Poliisi: ”Onks teillä lähtenyt sen Passin kanssa mopo keulimaan? Jotenkin vaikuttaa siltä, tytöt on nyt vähän tunteella liikkeellä. Uskotte jotain huoraa, joka haluaa kostaa Aarniolle. Mä luulin että te ootte ihan oikeita toimittajia.” (Keisari Aarnio, kausi 1, jakso 4)

Sarjan loppupuolella puolestaan toiset poliisit, joita ei näytetty ensimmäisissä jaksoissa, suhtautuvat Passiin ja Reinbothiin asiallisesti ja kiittelevät hyvistä jutuista, joissa on pitäydytty faktoissa. Poliiseilla on eri suhtautuminen toimittajiin riippuen siitä, onko heitä haastateltu tai ovatko he olleet läheisissä yhteyksissä Aarnion kanssa.

Sarjassa esiintyy myös alamaailman tyyppejä, jotka kertovat nimettömästi Passille Aarnioon liittyviä asioita. He selkeästi luottavat Passiin ja haluavat, että hän kirjoittaa vihjeistä juttuja. Alamaailman roistojen ja poliisien välillä on selkeä raja siinä mielessä, että poliisi on vaitonaisempi eikä aina suostu antamaan toimittajille kommentteja, ja jotkut pitävät toimittajia ”töykeinä kalastelijoina”.

Reinbothin sisko ja äiti ilmaisevat usein huolensa Reinbothin jaksamisesta ja työmäärästä. He miettivät, pitäisikö Reinbothin vähän hellittää, mutta hän itse väittää olevansa elämänsä kunnossa. Kun Reinboth kertoo arkaluontoisesta jutusta, jonka takia he joutuvat Passin kanssa noudattamaan erityisiä turvallisuusjärjestelyä muun muassa asumalla hetken hotellissa, Reinbothin sisko kyseenalaistaa, onko rikostoimittajan työ kaiken vaivan arvoista.

Passin avomies kuvailee Passia muun muassa kunnianhimoiseksi, joka ei jätä mitään käsken vaan kaivaa niin kauan, kunnes saa tiedot itselleen. Kuvailisin itsekin heitä näin, myös Reinbothia. Pitkin sarjaa Passi kertoo miehelleen kotona yksityiskohtaisesti jutuista, joita hän sillä hetkellä työstää töissä. Avomies kuuntelee keskittyneesti ja näyttää kommentoimalla, että häntä oikeasti kiinnostaa. Hän suhtautuu kuitenkin voimakkaasti verrattuna Passiin, kun he joutuvat asumaan turvallisuussyistä hotellissa.

Avomies: ”En mä haluu et sä jätät sun töitä tai juttua kesken, sä oot hyvä siinä mitä sä teet. Mut tää sun fiksaatio alamaailmaan, niin tuntuu et millään muulla ei oo mitään väliä, et kunhan sä saat hyvän jutun.” (Keisari Aarnio, kausi 1, jakso 3)

Passi ja Reinboth liittyvät yhtenä iltana baarissa Passin avomiehen ystävien ja kollegoiden joukkoon. Yksi näistä toteaa, että Passin ja Reinbothin kirjoittelu Aarniosta lehdissä on ollut melko puolueellista, koska he uutisoivat syyttäjien näkemyksiä ilman kritiikkiä. Reinboth puolustaa itseään, että he ovat edenneet faktat edellä.

Tuntemattoman miehen mielestä jutuista tulee kuva, että Aarnio olisi jo tuomittu, ja hän vertaa juttujen sisältöjä Suomen Kuvalehteen, jossa avataan Aarnion näkökulmaa eri tavalla. Puheeksi tulee Suomen Kuvalehdestä Aarnion luottotoimittajat, jotka ovat Aarnion tuttuja, ja kirjoittavat juuri niin kuin Aarnio haluaa.

Reinboth: ”Syyttäjä yrittää murtaa kahden [Suomen Kuvalehden] toimittajan lähdesuojan, ja sellaista ei ole Suomessa ikinä ennen tapahtunut.”

Mies: ”Haluat sä että niin tapahtuu? Että toimittajat joutuu kertoa, mistä ne saa tietonsa?”

Reinboth: ”No en tietenkään halua. Siis jos toimittaja ei pysty suojelemaan omaa lähdeään, niin ei kukaan kohta enää uskalla puhua mitään.” (Keisari Aarnio, kausi 1, jakso 9)

Replikointi kuvastaa hyvin sellaisen ihmisen suhtautumista toimittajan työhön, kellä ei ole siihen omakohtaista kosketusta, ja kuka on luonut kuvan toimittajista oman ennako-oletuksensa perusteella. Tuntematon mies ei koe sitä ongelmalliseksi, että Aarnio sanelee muiden medioiden toimittajille, miten ja millaiseen sävyyn hänestä kirjoitetaan. Mies näkee vain Helsingin Sanomien omasta mielestään liian kriittisen linjan, johon haluaa muutosta. Reinboth ei ota miehen puheita tosissaan.

5 POHDINTA

Tarkoitukseni tässä tutkimuksessa oli selvittää, miten kotimainen Keisari Aarnio - rikosdraamasarja kehystää journalismia ja journalistin työtä. Kun vertaa televisiosarjaa amerikkalaiseen elokuvaan ja tv-sarjoihin, Keisari Aarnio antaa realistisemman ja enemmän totuutta vastaavan kuvan toimittajan työstä. Kuitenkin toisen maailmansodan jälkeisellä ajalla toimittajien representaatiot Hollywood-elokuvissa osoittavat kasvavaa tunnollisen ammattimaisuuden korostusta journalismissa (Ehrlich 2006, 504). Samoin tässä suomalaisessa viihteessä toimittajat näytetään kunnianhimoisina, ahkerina ja työlleen lojaaleina ammattilaisina, jotka haluavat palvella lukijoitaan kertomalla Jari Aarnion tapauksesta kaiken totuuden.

Työ on sarjan päähenkilöille eli kahdelle naistoimittajalle niin tärkeä, että sen parissa vietetään lähes joka hetki ilman vapaa-aikaa. Kehyksistä huomaa, että ne representoivat naiskuvaa melko samanlaisena kuin useimmissa amerikkalaisissa elokuvissa, jotka käsittelevät kodin ja työn välistä jännitystä journalismissa. Kun näissä elokuvissa naiset joutuvat valitsemaan työnsä ja mahdollisten puolisojensa välillä, se herättää kysymyksen siitä, voivatko toimittajat sovittaa yhteen yksityiselämänsä ja työn. (Ehrlich 2004, 11.) Keisari Aarnion naistoimittajat kamppailevat jatkuvasti, kuinka paljon he voivat käyttää vapaa-ajastaan työntekoon, etteivät ihmissuhteet kärsi liikaa. Töistä lähdetään kotiin velvollisuuden tunnosta puolison luo, vaikka kirjoittamista olisi vielä haluttu jatkaa. Sarjassa silti mainitaan, etteivät Passi ja Reinboth kumpikaan halua omia lapsia. Passin ja hänen avomiehensä välille syntyy tästä kriisi, jonka takia he lopulta eroavat.

Myös alkoholilla on yhtä suuri rooli suomalaisessa ja amerikkalaisessa viihteessä. Toimittajat esitetään useimmissa amerikkalaisissa elokuvissa alkoholisteina, vaikka samalla pitävät tiukasti kiinni työstään (Ghiglione & Saltzman 2005, 2). Keisari Aarnio - televisiosarjassa toimittajat lähtevät usein työpäivän jälkeen juomaan baariin yhden jos toisenkin lasillisen. Tämä ei kuitenkaan tunnu haittaavan kenenkään työntekoa, ja esimerkiksi Tutkivan journalismin yhdistyksen Lumilapio-palkinnon saannin jälkeen

tullaan myöhästymättä seuraavana aamuna töihin, vaikka voittoa on juhlistettu pilkkuun asti. Alkoholi näyttöytyy palkintona, joka ansaitaan, kun on jaksettu tehdä töitä koko päivän tai ratkaistu jokin uusi mysteeri Aarnion mutkikkaassa jutussa. Amerikkalaisissa elokuvissa tosin alkoholi representoidaan usein ongelmana ja riippuvuutena, joka vaikeuttaa työntekoa.

Tv-sarjassa nousee esiin myös miestoimittajien seksistiset kommentit naistoimittajien käyttäytymisestä ja ulkoisesta olemuksesta. Lähes aina, kun Passi ja Reinboth pääsevät enemmän Aarnion jäljille, heidän työtään vähätellään eikä haluta uskoa, että he olisivat saaneet lähteensä omin avuin. Sen sijaan heistä keksitään muun muassa juoruja, joiden mukaan heillä olisi romanttinen suhde jonkun keskusrikospoliisissa työskentelevän kanssa, jolta he olisivat saaneet sisäpiirin tietoja. Toimittajien lisäksi poliisit vähättelevät Passin ja Reinbothin julkaistuja juttuja todennäköisesti siksi, että he saisivat kaksikon lopettamaan kirjoittamisen ja lähteiden jututtamisen.

Keisari Aarniossa käy monesti ilmi eri roolihenkilöiden puheista, että Aarniolla on ainakin Suomen Kuvalehdessä ja iltapäivälehdissä niin kutsuttuja luottotoimittajia, joiden työnjälkeä Aarnio valvoo ja sanelee heille, millaisia juttuja hänen tutkinnastaan voi kirjoittaa. Näitä toimittajia ei kuitenkaan esitetä sarjassa kertaakaan, vaan he ovat olemassa ainoastaan puheen tasolla. Kyseiset toimittajat rikkovat selkeästi Journalistin ohjeita, joissa todetaan, ettei toimituksellista päätäntävaltaa saa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille (Julkisen sanan neuvosto 2011). Kaikki tv-sarjassa mainitut lehdet ovat oikeassa elämässä sitoutuneet noudattamaan Journalistin ohjeita, mutta sarjan toimittajat eivät näistä ilmeisesti piittaa. Näitä tapauksia ei nosteta esille montaa kertaa, mutta ne voivat silti osaltaan luoda epäluottamusta mediaa kohtaan, jos Aarnion kaltaisia tapauksia sattuu tulevaisuudessa.

Tässä aineistossa toimittajien työ näyttöytyy siis melko samanlaisena verrattuna oikeaan journalismiin. Tulevaisuudessa toimittajien representaatiota voisi tutkia enemmän nimenomaan suomalaisessa viihteessä ja pohtia, kuinka paljon se vastaa toimittajien oikeaa työtä tai halutaanko sillä edes luoda realistista kuvaa työstä. Yksi olennainen kysymys on, mitä journalistien representaatiolla halutaan viihteessä

saavuttaa. Elokuvilla on potentiaalia muuttaa yhteiskuntajärjestystä, tai ainakin korostaa sen sisällä olevia ristiriitoja. Niillä on tärkeä rooli kritisoida kulttuurisia normeja ja arvoja, vaikka ne samalla vahvistavat niitä. Journalismielokuvat viittaavat lehdistön kulttuuritutkimuksen keskeiseen huolenaiheeseen eli siihen, miten journalismi haluaa nähdä itsensä ja miltä se näyttää muiden silmissä. Journalismi on populaarikulttuurin osa, ei siitä erillään. (Ehrlich 2006, 515.)

Viime vuosikymmenien aika on tehty lukemattomia elokuvia, jotka kuvaavat sanomalehtien, aikakauslehtien, television ja median eettisiä tapauksia. Elokuvat alkoivat vasta äskettäin tutkia myös nykyisiä journalismin suuntauksia, kuten internetin tuloa ja viimeaikaisia kamppailuja suojalakeja ja luottamuksellisia lähteitä vastaan. (Milan 2010, 46.) Yksi mahdollinen tutkimuksen suunta voisi olla se, miten internetin ja sosiaalisen median vaikutusta toimittajan työhön kehystetään tuoreessa viihteessä.

LÄHTEET

- Ammattitieto, Työmarkkinatori. 2017. Toimittaja. Luettu 9.3.2022.
<https://kokeile.tyomarkkinatori.fi/ammattit/Toimittaja>.
- Ehrlich, Matthew C. 2006. "Facts, truth, and bad journalists in the movies." *Journalism* 7, no. 4: 501–19. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177/1464884906068364>.
- Ehrlich, Matthew C. 2004. *Journalism in the Movies*. Baltimore: University of Illinois Press.
- Eklund, Ville 2017. "Aloittelevan rikostoimittajan opas." Opinnäytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/135092/Eklund_Ville.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Entman, Robert M. 2007. "Framing Bias: Media in the Distribution of Power." *Journal of communication* 57, no. 1: 163–173. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00336.x>.
- Entman, Robert M. 1993. "Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm." *Journal of communication* 43, no. 4: 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>.
- Ghiglione, Loren ja Joe Saltzman. 2005. *Fact or Fiction: Hollywood Looks at the News*.
<https://www.iipc.org/uploads/files/hollywoodlooksatthenews2.pdf>.
- Goffman, Erving. 1986 (1974). *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Julkisen sanan neuvosto. 2011. Journalistin ohjeet. Luettu 7.4.2022.
https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/.
- Karvonen, Erkki. 2000. "Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen." *Media & viestintä* 23 (2): 78–84. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529>.
- Knuuttila, Tarja ja Aki Petteri Lehtinen. 2010. *Representaatio: tiedon kivijalasta tieteidien työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kunelius, Risto. 2000. "Journalismi nelijalkaisena otuksena: tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita." *Media & viestintä* 23 (3): 4–27.
<https://doi.org/10.23983/mv.61519>.

- Lehmusvesi, Jussi. 2017. "HS:n toimittajien Aarnio-kirjasta tehdään draamasarja televisioon – tuottaja uskoo, että pahan poliisin poikkeuksellinen tarina kiinnostaa ulkomaillakin." *Helsingin Sanomat* 18.4.2017. Luettu 13.4.2022.
<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005174911.html>.
- Luostarinen, Heikki 2002. "Moneksi muuttuva journalismi." Teoksessa *Median varjossa*, toimittanut Touko Perko, Raimo Salokangas ja Heikki Luostarinen, 22–29. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Mediainstituutti.
- McNair, Brian. 2011. "Journalism at the Movies." *Journalism Practice* 5, no. 3: 366–375.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2011.564885>.
- Milan, Alexa. 2010. "Modern Portrayals of Journalism in Film." Teoksessa *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications* 1, no. 1: 46–57.
<https://www.ijpc.org/uploads/files/alexa%20milan%20modern%20portrayals%20of%20journalism%20in%20film.pdf>.
- Mäkikoskela, Riikka. 2008. *Representaation käsitteestä*. Synnyt / Origins 3.
<https://doi.org/10.24342/m0sc-y915>.
- Paasonen, Susanna. 2010. "Sukupuoli ja representaatio." Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*, toimittanut Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi ja Tuija Saresma, 39–49. Tampere: Vastapaino.
- Seppänen, Janne. 2005. *Visuaalinen kulttuuri: teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.
- Wahl-Jorgensen, Karin ja Thomas Hanitzsch. 2020. *The Handbook of Journalism Studies*. 2. painos. Milton: Routledge.

AINEISTO

Keisari Aarnio (televisiosarja). 2018. Tuottaja: Vera Airaksinen. Ensiesitys Ruutu+ suoratoistopalvelussa 14.4.2018. Yellow Film & TV.

<https://www.ruutu.fi/ohjelmat/keisari-aarnio>.